

De Hunnenrede – Monique Anker

Dat de Duitsers vandaag de dag met de Hunnen vergeleken worden voert terug naar 27 juli 1900. Die dag sprak Keizer Wilhelm II zijn manschappen met zoveel krijgsdrift toe, dat zijn toespraak te boek zou komen te staan als de Hunnenrede.¹ De toespraak vond plaats in Bremerhaven, waar op dat moment de Duitse gevechtstroepen klaar stonden om te vertrekken naar China. De missie van de Duitsers is het neerslaan van de bokseropstand, samen met de Europese troepen (achtlanden alliantie).² In de speech sprak de keizer vol vuur tot zijn mannen. “Ga als de Hunnen, ken geen genade, zorg dat geen enkele Chinees een Duitser scheef durft aan te kijken voor de komende 1000. Citaten uit de rede werden geplaatst in alle binnenlandse en buitenlands dagbladen en werden zelfs in die tijd als shockerend ervaren. In aanvang naar en tijdens WO I en WO II werden de Duitsers steevast aangeduid als de Hunnen.³ Zowel de Britten als de Amerikanen gebruikten de term van Wilhelm als propaganda middel.⁴ En zelfs in het heden worden de Duitsers nog altijd de Hunnen genoemd.

De rede:⁵ <https://youtu.be/fpHv2iyshJc>

Citaat uit de rede:

*Kommt ihr vor den Feind, so wird derselbe geschlagen! Pardon wird nicht gegeben! Gefangene werden nicht gemacht! Wer euch in die Hände fällt, sei euch verfallen! Wie vor tausend Jahren die Hunnen unter ihrem König Etzel sich einen Namen gemacht, der sie noch jetzt in Überlieferung und Märchen gewaltig erscheinen läßt, so möge der Name Deutscher in China auf 1000 Jahre durch euch in einer Weise bestätigt werden, daß es niemals wieder ein Chinese wagt, einen Deutschen scheel anzusehen!*⁶

Figuur 1: Rede van keizer Wilhelm II op 27 juli 1900 in Bremerhaven voor de vertrekkende manschappen⁷

¹ Christopher M. Clark, *Kaiser Wilhelm II: A Life in Power*, New edition with new material (London: Penguin, 2009).

² A. Mombauer en W. Deist, *The Kaiser. New Research on Wilhelm II's role in Imperial Germany* (Cambridge: Cambridge University Press, 2003).

³ Mombauer en Deist.

⁴ Staal, J.H., *Propaganda Art from the 20th to the 21st Century* (Leiden: Universiteit Leiden, 2018).

⁵ 'Wilhelm II - Hunnenrede Originalaufnahme von 1900' (Bremerhaven, 27 juli 1900), <https://www.youtube.com/watch?v=fpHv2iyshJc>.

⁶ Johannes Penzler, *Die Reden Kaiser Wilhelm II. In den Jahren 1896-1900.*, 2 (Leipzig, 1904).

⁷ Conrad, Sebastian, *German Colonialism. A short History.* (Cambridge: Cambridge University Press, 2012).

Dat Wilhelm II verwijst naar de Hunnen, komt voort uit zijn belangstelling voor geschiedenis, mythen en sagen. De Hunnen staan bekend als Euro-Aziatische nomaden, die zich in kleine groepen ter paard verplaatsen. In de 5^e eeuw na Christus trekken de Hunnen vanuit Centraal- Azië door Europa. De Hunnen staan berucht om de rooftochten en gewelddadig optreden. Met de komst van de Hunnen in Europa, worden de Visigoten en andere Germaanse stammen verdreven. Hierdoor komt een grote migratie stroom richting het West-Romeinse Rijk op gang, met grote chaos tot gevolg. In het bijzonder onder leiding van Koning Attila, waren de Hunnen in staat om, voor enige tijd, grote stukken van Europa te bezetten van de Kaukasus tot aan de Rijn.⁸

Om te begrijpen waarom de keizer in zijn rede oproept tot extreem geweld, nemen we een kijkje in hetgeen hieraan vooraf is gegaan. De speech vindt plaats tijdens het hoogtepunt van de bokseropstand in China. Op dat moment is er al een wekenlange belegering gaande door de bokkers op de diplomatenwijk in Peking. Uit voorzorg hebben de ambassades een gedeelte van de wijk gebarricadeerd. De aanval van de Bokkers hebben ze zien aankomen.⁹

Ten tijde van de belegering is er een geruchtenmachine op gang gekomen rondom de mogelijke moord op de Duitse diplomaat von Ketteler, waar ook de keizer van heeft gehoord. Hoe langer de geruchten aanhouden, hoe bozer de keizer begint te worden. Het maakt de keizer furieus, het is tegen alle internationale verdragen in om een diplomaat te vermoorden. Uiteindelijk worden de geruchten bevestigd en de keizer weet nu zeker dat Clemens von Ketteler is vermoord.¹⁰ De moord geeft de keizer nu ook een motief, een mogelijkheid waar hij al lang op heeft gewacht. De Bokseropstand kan nu, zonder enige twijfel, met harde hand worden neergeslagen. Het gele gevaar, waar de keizer in 1895 al voor waarschuwde, moet vernietigd worden. Nadat hij heeft gehoord over de moord op von Ketteler reist hij af naar Bremerhaven en geeft daar zijn beruchte rede.¹¹

Net als een groot aantal andere koloniale grootmachten heeft Duitsland in deze periode verdragen gesloten met China. In Kiachow hebben de Duitsers commerciële privileges weten te bemachtigen en een handelsmonopolie gevestigd. Dit gebied is op dat moment het paradepaardje van het Duitse rijk.¹² Veel geld wordt gestoken in moderniseringsprojecten. De grootste belangen zijn in de provincie Shandong. In 1897 bouwen de Duitsers een haven in Qingdao en vestigen daar hun marine basis. Daarnaast realiseren ze een geavanceerd telegramsysteem en een riolering. In 1899 hebben zich 115 Duitse bedrijven gevestigd, op dat moment goed voor 10% van de internationale bedrijven in China. De Duitse belangen in China zijn groot.¹³

De officiële propaganda van de Chinese opstandelingen richt zich vooral tegen deze imperialistische invasie. De rebellen noemen zich Yihetuan (Vuisten der Gerechtigheid en Eensgezindheid). Door de westerlingen worden ze Bokkers genoemd. De naam "Bokkers" is te verklaren doordat de bewegingen van de Yihetuan vergelijkbaar zijn met de Chinese vechtkunst, in die tijd "Chinees boksen" genoemd.¹⁴ De Yihetuan krijgen al snel medestanders op het platteland. In het begin van de bokseropstand keren

⁸ Hughes, Ian, *Aetius : Attila's nemesis* (Barnsley, South Yorkshire: Pen & Sword Military, 2012).

⁹ H. Keown-Boyd, *The Fists of Righteous Harmony: History of the Boxer Uprising in China in the Year 1900* (Barnsley: Pen & Sword Books Ltd, 1991).

¹⁰ H.B. Morse, *The International Relations of the Chinese Empire.*, vol. 2. The Period of Submission, 1861-1893, 5 vols. (London-New York: Bloomsbury Publishing, 2003).

¹¹ Leutner, Mechthild en Mühlhahn, Klaus, *Kolonialkrieg in China. Die Niederschlagung der Boxerbewegung 1900-1901* (Berlin: Christoph Links Verlag, 2007).

¹² Mühlhahn, Klaus, *Herrshchaft und Widerstand in der 'Musterkolonie' Kiautschou* (München: Oldenbourg, z.d.).

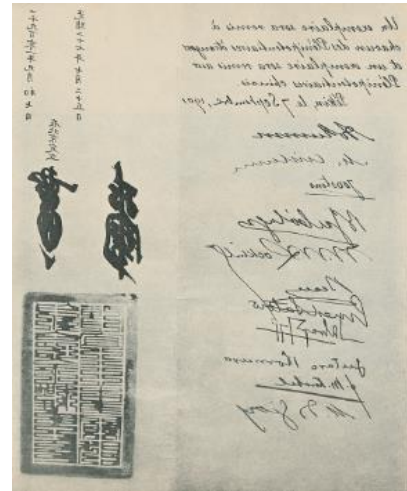
¹³ Morse, *IR of Chinese Empire.*

¹⁴ Klein, Thoralf, *The Boxer War. Media and Memory of an Imperialist Intervention.* (Kiel: Solivagus Praeteritum, 2020).

zij zich vooral tegen de Christelijke Chinezen en buitenlandse zendingen, daarnaast waren ze tegen de Qing dynastie. Op een bepaald punt schaarde de Chinese keizer zich achter de Bokser.¹⁵ De imperiale grootmachten besluiten, als achtlandenalliantie, tegen de opstandelingen op te treden. De achtlandenalliantie, bestaande uit Oostenrijk-Hongarije, Frankrijk, Duitsland, Italië, Japan, Rusland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, is vervolgens door haar militair ingrijpen in staat de bokseropstand neer te slaan. Het bokserprotocol wordt op 7 september 1901 getekend tussen de Qing dynastie en de achtlandenalliantie plus België, Spanje en Nederland. Het Protocol is voornamelijk een overeenstemming over de bestraffing van verantwoordelijken voor de Bokseropstand en over herstelbetalingen aan buitenlanders.¹⁶

Figuur 2: Ondertekening bokserprotocol 7 september 1901¹⁷

Figuur 3: Bokserprotocol¹⁸

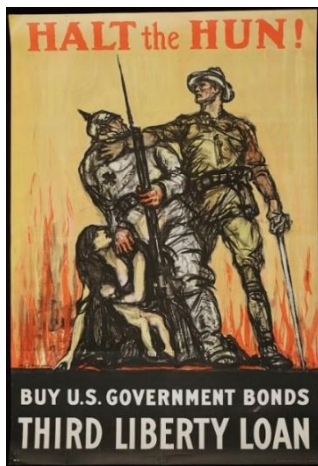
Na de Hunnenrede zien we dat de Duitsers de Hunnen worden genoemd. Bijvoorbeeld in de gedichten van Kipling, die stevast anti-Duitse stukken publiceerde. Ook in diverse satirische cartoons zien we verwijzingen terug naar de toespraak van de keizer. Wanneer we richting de eerste wereldoorlog gaan en de Britten en de Amerikanen de Duitsers steeds meer als een bedreiging zien wordt de stereotypering van de Duitsers als de Hunnen definitief in de propaganda machine opgenomen. De Duitsers worden getoond als barbaren, verkrachters, het grote kwaad.

¹⁵ L. Xiang, *The Origins of the Boxer War. A Multinational Study*. (London-New York: Routledge, 2015).

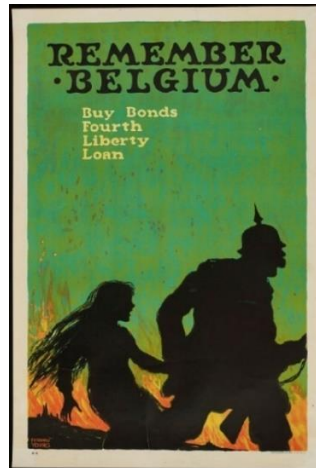
¹⁶ Leutner, Mechthild en Mühlhahn, Klaus, *Kolonialkrieg in China*.

¹⁷ J.E. Elliott, *Some did it for Civilisation. Som did it for their country. A revised view of the Boxer war*. (Hong Kong: The Chinese University Press, 2022).

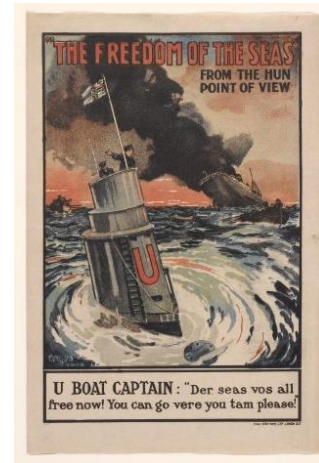
¹⁸ Ibid.

Figuur 4: "Halt the Hun!" (1916)¹⁹

Figuur 5: "Remember Belgium" (1918)²⁰

Figuur 6: "The freedom of the seas"
"From the hun point of view" (1914)²¹

Dat zelfs in de 21^e eeuw de Hunnenrede nog steeds als inspiratie dient blijkt ook uit berichtgeving in de internationale media over het Duitse elftal. Wanneer men over Die Mannschaft schrijft, spreekt men van de Hunnen. Wat zou de keizer daarvan gedacht hebben?

De Hunnen komen (en ze zijn wellicht met velen): "We zijn op alle mogelijke scenario's voorbereid"

Figuur 7: "De Hunnen komen" (2021)²²

¹⁹ Henry Patrick Raleigh, *Halt the Hun! Buy U.S. Government Bonds, Third Liberty Loan*, 1916, Gouache-lithograph, 76.2 x 55.9 cm, 1916, Smithsonian Institution Washington D.C., <http://n2t.net/ark:/65665/ng49ca746b2-451c-704b-e053-15f76fa0b4fa>.

²⁰ Ellsworth Young, *Remember Belgium. Buy bonds. Fourth Liberty Loan.*, 1918, 1 print (poster) : lithograph, color., 76.2 x 55.9 cm, 1918, Library of Congress Prints and Photographs Division Washington, D.C. 20540 USA, Library of Congress. Thomas Jefferson Building, <https://www.loc.gov/item/96507603/>.

²¹ David Wilson, *"The Freedom of the Seas" from the Hun Point of View : U boat captain: 'Der seas vos all free now! you can go vere you tam please!'*, 1914, 38 x 26 cm, 1914, Prints and Photographs Dept., Boston Athenaeum, <https://catalog.bostonathenaeum.org/vwebv/holdingsInfo?bibld=505988>.

²² Van Roosbroeck, Greg, 'De Hunnen komen (en ze zijn wellicht met velen): "We zijn op alle mogelijke scenario's voorbereid"', *Nieuwsblad België*, 28 september 2021, https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210927_97984602.

BIBLIOGRAFIE

- Clark, Christopher M. *Kaiser Wilhelm II: A Life in Power*. New edition with new material. London: Penguin, 2009.
- Conrad, Sebastiaan. *German Colonialism. A short History*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- Elliott, J.E. *Some dit it for Civilisation. Som did it for their country. A revised view of the Boxer war*. Hong Kong: The Chinese University Press, 2022.
- Hughes, Ian. *Aetius : Attila's nemesis*. Barnsley, South Yorkshire: Pen & Sword Military, 2012.
- Keown-Boyd, H. *The Fists of Righteous Harmony: History of the Boxer Uprising in China in the Year 1900*. Barnsley: Pen & Sword Books Ltd, 1991.
- Klein, Thoralf. *The Boxer War. Media and Memory of an Imperialist Intervention*. Kiel: Solivagus Praeteritum, 2020.
- Leutner, Mechthild en Mühlhahn, Klaus. *Kolonialkrieg in China. Die Niederschlagung der Boxerbewegung 1900-1901*. Berlin: Christoph Links Verlag, 2007.
- Mombauer, A., en W. Deist. *The Kaiser. New Research on Wilhelm II's role in Imperial Germany*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
- Morse, H.B. *The International Relations of the Chinese Empire*. Vol. 2. The Period of Submission, 1861-1893. 5 vols. London-New York: Bloomsbury Publishing, 2003.
- Mühlhahn, Klaus. *Herrshcaft und Widerstand in der 'Musterkolonie' Kiautschou*. München: Oldenbourg, z.d.
- Penzler, Johannes. *Die Reden Kaiser Wilhelm II. In den Jahren 1896-1900*. 2. Leipzig, 1904.
- Raleigh, Henry Patrick. *Halt the Hun! Buy U.S. Government Bonds, Third Liberty Loan*. 1916. Gouache-lithograph, 76.2 x 55.9 cm. Smithsonian Institution Washington D.C.
<http://n2t.net/ark:/65665/ng49ca746b2-451c-704b-e053-15f76fa0b4fa>.
- Staal, J.H. *Propaganda Art from the 20th to the 21st Century*. Leiden: Universiteit Leiden, 2018.
- Van Roosbroeck, Greg. 'De Hunnen komen (en ze zijn wellicht met velen): "We zijn op alle mogelijke scenario's voorbereid"'. *Nieuwsblad België*, 28 september 2021.
https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210927_97984602.
- 'Wilhelm II - Hunnenrede Originalaufnahme von 1900'. Bremerhaven, 27 juli 1900.
<https://www.youtube.com/watch?v=fpHv2iyshJc>.
- Wilson, David. "The Freedom of the Seas" from the Hun Point of View : U boat captain: 'Der seas vos all free now! you can go vere you tam please!' 1914. 38 x 26 cn. Prints and Photographs Dept. Boston Athenaeum.
<https://catalog.bostonathenaeum.org/vwebv/holdingsInfo?bibId=505988>.
- Xiang, L. *The Origins of the Boxer War. A Multinational Study*. London-New York: Routledge, 2015.
- Young, Ellsworth. *Remember Belgium. Buy bonds. Fourth Liberty Loan*. 1918. 1 print (poster) : lithograph, color., 76.2 x 55.9 cm. Library of Congress Prints and Photographs Division Washington, D.C. 20540 USA. Library of Congress. Thomas Jefferson Building.
<https://www.loc.gov/item/96507603/>.